

مؤلف: حمید سبحانی صدر

به سفارش معاونت پژوهش حوزه علمیه مروی

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

انتشارات حوزه علمیه مروی

سرشناسه: سبحانی صدر، حمید، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآورنده: در مسیر نهضت: نقش حوزه علمیه مروی در نهضت امام خمینی به روایت اسناد/
پژوهش و نگارش حمید سبحانی صدر؛ سرپرستار محمدحسین حیدری؛ ویراستار عاطفه عبدی خان؛ به
سفارش معاونت پژوهش حوزه علمیه مروی.
مشخصات نشر: تهران: حوزه علمیه مروی، انتشارات، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۵۷۴ ص.؛ مصور، عکس، نمونه.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۷۰۰-۱-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
عنوان دیگر: نقش حوزه علمیه مروی در نهضت امام خمینی به روایت اسناد.
موضوع: حوزه علمیه مروی (تهران) -- تاریخ -- اسناد و مدارک
موضوع: روحانیت -- فعالیت های سیاسی
موضوع: Clergy -- Political activity
موضوع: روحانیت -- ایران -- فعالیت های سیاسی
موضوع: Clergy -- Political activity -- Iran
شناسه افزوده: حیدری، محمدحسین، ۱۳۵۲-
شناسه افزوده: حوزه علمیه مروی (تهران). معاونت پژوهش
شناسه افزوده: حوزه علمیه مروی (تهران)
رده بندی کنگره: DSR1563
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۳۰۸۳۸
شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۹۵۵۸۶

■ در مسیر نهضت
■ نقش حوزه علمیه مروی در نهضت امام خمینی به روایت اسناد
■ پژوهش و نگارش: حمید سبحانی صدر
■ سرپرستار: محمدحسین حیدری
■ ویراستار: عاطفه عبدی خان
■ ناشر: حوزه علمیه مروی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی
■ مدیر هنری: حامد عطایی فرزانه
■ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۷۰۰-۱-۵
■ توبیت چاپ: اول ۱۴۰۱
■ تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
■ چاپ و صحافی: خانه چاپ جگرکان

آدرس انتشارات: تهران - خیابان ناصرخسرو - کوچه مروی - حوزه علمیه مروی
تلفن: ۳۳۹۱۹۱۵ - ۰۲۱ | آدرس سایت: www.howzehmarvi.ir
کاتال ایند: <https://eita.com/entesharaLM>
حقوق چاپ و نشر برای انتشارات حوزه علمیه مروی محفوظ است.

فهرست

۹.....	مقدمه حجت الاسلام پور محمدی
۱۵.....	پیش گفتار
۱۹.....	فصل اول: مدرسه مروی در مسیر تاریخ
۲۱.....	مدرسه مروی در قرار و مروج تاریخ
۲۴.....	متولی های مدرسه مروی، پیشگام نهضت های ضد استعماری
۲۷.....	دوران تولیت حاج ملاعلی کنی
۲۸.....	فقیه مجاهد، حاج ملاعلی کنی
۲۸.....	غصب تولیت مدرسه مروی
۳۵.....	تولیت، در کشاکش مدعیان اعلیت
۴۷.....	دوران تولیت میرزا احمد و میرزا باقر آشتیانی
۵۰.....	فیضیه تهران
۵۳.....	فصل دوم: مدرسه مروی در آغاز نهضت
۵۵.....	بلای رضاخان بر جان مدرسه مروی
۵۶.....	حیات دوباره مدرسه مروی
۵۷.....	متولی های مدرسه مروی از ۱۳۲۰ش تا ۱۳۵۷ش
۶۱.....	فضای علمی مدرسه مروی در دهه ۲۰ و ۳۰
۶۸.....	گرایش های دانشگاهی در برخی طلاب و اساتید
۷۴.....	طلوع فدائیان اسلام از افق مدرسه مروی
۸۴.....	مدرسه مروی و فدائیان اسلام
۹۲.....	حمایت مدرّس راتب مدرسه مروی از شهید نواب صفوی

۹۶	سید هاشم حسینی تهرانی
۱۰۷	جدایی سید هاشم حسینی از فدائیان اسلام
۱۱۵	ارتباط با آیت الله کاشانی
۱۲۱	مبارزه علیه نخست وزیری هژیر
۱۲۷	تظاهرات حمایت از فلسطین
۱۲۹	بازگشت آیت الله کاشانی از تبعید
۱۳۹	در حواشی آن سال ها
۱۴۷	فصل سوم: مفاخر مدرسه مروی در مسیر انقلاب
۱۴۹	فعالیت تبلیغی و مبارزاتی شهید آیت الله حاج شیخ قاسم اسلامی
۱۶۳	در خمودی آخرین سال های دهه ۳۰
۱۶۴	مبارزه تبلیغی اساتید مدرسه مروی
۱۷۲	شهید مطهری، استاد مبارز مدرسه مروی
۱۷۸	سیره علمی و عملی استاد مطهری در مدرسه مروی
۱۸۲	استاد مطهری، حلقه وصل روحانیون مبارز
۱۸۴	غربت استاد شهید مرتضی مطهری
۱۹۲	فعالیت تبلیغی و مبارزاتی شهید آیت الله حاج شیخ حسین غفاری
۲۰۰	شهادت
۲۰۰	علامه محمدتقی جعفری در دوران تدریس در مدرسه مروی
۲۰۷	فعالیت تبلیغی و مبارزاتی حجت الاسلام شیخ جعفر شجونی
۲۱۴	فعالیت تبلیغی و سیاسی آقا رضا اصفهانی
۲۱۶	مدرسه مروی، پاتوق دانش آموزان و دانشجویان
۲۲۵	فعالیت تبلیغی و مبارزاتی شهید محلاتی
۲۲۸	قیام ۱۵ خرداد به روایت شهید محلاتی
۲۵۰	حضور آیت الله مهدوی کنی در مدرسه مروی، از سال ۴۰ تا ۵۳
۲۵۴	ارتباط آیت الله مهدوی کنی با مدرسه مروی در آینه اسناد
۲۶۵	ارتباط آیت الله شیخ غلامحسین جعفری همدانی با مدرسه مروی
۲۸۱	شیخ علی اکبر صبوری قمی
۲۹۰	آیت الله شیخ محمدحسن اصطهباناتی
۲۹۸	آیت الله سید ابراهیم خسروشاهی
۳۰۹	آیت الله سید رضی شیرازی

۳۲۶.....	مدرسه مروی به روایت حجت الاسلام سید حمید روحانی
۳۴۱.....	خاطرات آیت الله سید محمدباقر حجتی مازندرانی
۳۴۳.....	فصل چهارم: تولیت مدرسه مروی در مسیر نهضت
۳۴۵.....	۱- آیت الله حاج میرزا احمد آشتیانی
۳۴۶.....	دوران تحصیل و تدریس در نجف
۳۴۶.....	بازگشت به تهران و تولیت مدرسه مروی
۳۴۸.....	مبارزات آیت الله میرزا احمد آشتیانی در آینه اسناد
۳۹۰.....	۲- آیت الله میرزا محمدباقر آشتیانی
۳۹۳.....	وفات
۳۹۴.....	آیت الله میرزا باقر آشتیانی در آینه اسناد
۴۳۳.....	فصل پنجم: اسناد مدرسه مروی
۴۳۵.....	سند اول
۴۳۷.....	سند دوم
۴۳۹.....	سند سوم
۴۴۱.....	سند چهارم
۴۴۳.....	سند پنجم
۴۴۵.....	سند ششم
۴۴۷.....	سند هفتم
۴۵۰.....	سند هشتم
۴۵۲.....	سند نهم
۴۵۴.....	سند دهم
۴۵۷.....	سند یازدهم
۴۶۱.....	سند دوازدهم
۴۶۶.....	سند سیزدهم
۴۷۱.....	فصل ششم: مسجد مروی در مسیر انقلاب
۴۷۷.....	سخنرانی های شیخ محمدتقی فلسفی در مدرسه مروی
۵۰۶.....	سخنرانی های شهید هاشمی نژاد در مسجد مروی
۵۰۸.....	سخنرانی های شهید هاشمی نژاد در اسناد ساواک
۵۲۳.....	سخنرانی های شیخ احمد کافی در مسجد مروی
۵۲۸.....	سخنرانی های مرحوم کافی در اسناد ساواک

مقدمه حجت الاسلام پور محمدی

بسم الله العليم

قرن‌ها از پیدایی مدرسه علم و عمل در مدینه النبی خاتم رسل، حضرت محمد ﷺ، می‌گذرد؛ حوزه‌ای که در آن سلمان، ابوذر، ابن عباس، ابورافع و... تعلیم دیدند تا در زمانه امام باقر ﷺ و امام صادق ﷺ به اوج رسید. همزمان، حوزه «کوفه» در پی مهاجرت امام علی ﷺ تأسیس شد و در اواخر حیات امام صادق ﷺ رونق زیادی یافت و مجتهدان نامداری در آن پرورش یافتند. همچنین، حوزه «قم» در قرن دوم هجری، به دست جماعتی از سادات اشعری تأسیس شد. دیری نپایید شهر قم به مرکز فقه و کلام شیعه مبدل شد و این حوزه‌ها در طی قرن‌ها، فراز و فرودهای بسیاری را تجربه کردند.

حضرات معصومین ﷺ از پیامبر اکرم ﷺ گرفته تا امام عسکری ﷺ، در انتقال علوم و معارف به شایستگان، همت والایی به خرج دادند و در هر برهه و زمانه‌ای به فراخور اقتضائات، استعدادهایی را پرورش دادند که آنان نیز به تربیت خلق خدا پرداختند و بدین سان، مدرسه‌ای از دانش و بینش متصل به وحی و عصمت از غار حرا تا سرداب سامرا و در سراسر سرزمین پهناور اسلامی و فراسوا امتداد یافت. پرورش یافتگان این حوزه، گاه تا مقام «منا اهل البیت» پیش رفتند و گاه به تعبیر امام جواد ﷺ، مرکز ثقل اسلام شناخته شدند.

حاملان علوم اهل بیت ﷺ و ناقلان این حقایق روح افزا، دانش خود را در قالب بیان و یا به شکل کتابت و نقل روایت در آورده و گاه چونان محمد بن ابی عمیر و شهیدین و... طعم تلخ فقر، زجر، حبس و شکنجه را برای

حفظ این میراث گران بها به جان خریدند تا سینه به سینه آن را به کلینی و طوسی و صدوق (اعلی الله مقامهم) و از آنان به متأخرین و معاصرین برسانند و با بهره‌وری از نظام وکالت که حضرات ائمه علیهم السلام آن را به سامان رساندند، به نسل‌های بعد در مکتب ری، بغداد، حله، نجف و در جای جای بلاد اسلامی برسد و شیفتگان و تشنگان معارف حقه را سیراب کند.

حوزه‌های علمیه علوم و معارف را استمرار و عمق بخشیدند؛ مداری که در طول تاریخ اسلام حلقه وصل به وحی و حاملان آن شدند. عالمان پرتلاش در این هزار و اندی سال با مشقت و تحمل رنج فراوان، کوشش کردند تا معارف حقه و متعالی را تبدیل به زبان قوم کنند و پیوسته بر فراز منبر و در کرسی درس و در بستر زندگی، مشعل خردورزی حقیقت جویان باشند. آری، حوزه‌های علمیه از گذشته تا کنون، نقش بنیادی در گسترش مدنیت اسلامی مبتنی بر تعقل و تعلم داشته و دارند؛ همراه با این تلاش عظیم علمی، مردانی بزرگ و فرهیخته، عالم و علم گستر به کمک آمدند و با احداث مراکز علمی و مدارس مختلف به یاری علما و دانش پژوهان شتافتند و در درازای تاریخ گام‌های بزرگی را برداشتند که یکی از اینان محمد حسین خاں، ملقب به فخرالدوله، بنیانگذار مدرسه مروی است. محمد حسین خاں حاکم مرو بود که با یورش ازبک‌ها ابتدا اسیر و به بخارا برده شد. وی سپس به کابل و قندهار گریخته و با مشقت فراوان خود را به سیستان رساند و از آنجا به تهران آمد. فتحعلی شاه، که با او قرابت زبانی و طائفی داشت، از او به گرمی استقبال کرد و پیشنهادهای گوناگونی از جمله صدارت به او داد لیک وی که تمایلی به خدمات دولتی نداشت ضمن تشکر از سلطان قاجار تا آخر عمر تنها به عنوان مشاور و حامی و بزرگ طایفه به آنان کمک کرد. وی با منابع مالی خود در غرب محله عودلاجان مبادرت به خرید املاک و باغات کرد. و سپس اقدام به احداث مسجد و مدرسه نمود که امروزه به نام او شناخته می‌شود. او بعدها باغی که در جنوب مسجد و مدرسه داشت را به آن‌ها اضافه کرد. از آنجا که فرزندی نداشت، به تدریج و تا پایان عمر تمام اموال و املاک دیگر خود، مثل بازارچه که امروز به بازارچه مروی موسوم است وقف مدرسه کرد.